

Tankar och iakttagelser rörande den brottsliga
sinnesarten och de medel, som presten inom cell-
fängelset eger till den brottsliges sedliga
förbättring.

(Från Nyköpings cellfängelse.)

I.

Hvarje brottslig gerning har sin yttersta orsak i människoslägtets allmänna syndighet, som utgör sjelfva källan, ur hvilken alla onskans böljor välla upp. Detta för alla gemensamma onda framträder emellertid på ett egendomligt sätt modifieradt hos de särskilda folkstammarne, nationerna, samhällena, slägterna och individerna. Det gifves ej blott vissa dygder, som för ett folk äro karakteristiska, utan äfven för det samma lika kännetecknande nationallyten. Liksom de förra under vissa tider företrädesvis läggas i dagen, så är fallet äfven med de senare. Och ett folks brottmålsstatistik utgör på sitt sätt ett bidrag till dess historia, då den visar det ondas skiftande strömningar under en viss tid. Men liksom det gifves nationallyten, så gifves det ofta äfven för de mindre samhällena, städerna och landskommunerna, särskildt utmärkande lyten, som mera omedelbart utöfva inslytande på de inom desamma uppväxande individerna. Slutligen gifves det ock vissa för en slägt kännetecknande goda eller onda karaktersdrag. Och förmådde vi, då vi hafva en brottsling framför oss, följa den dåliga sinnesartens utveckling, skulle vi tvifvelsutan

ofta finna, att det begångna brottet endast varit den mogna frukten af ett ondt, som, mer eller mindre fördoldt, närts och utvecklats under flere slägtled. Menniskans karakter är i hvarje fall en följd af hennes anlag och den utveckling, som dessa erhållit. Anlagerna äro människans medfödda arf, och utvecklingen deraf beror i väsentligaste mån på de omständigheter, i hvilka hon af försynen försättes eller försätter sig sjelf.

Det är familjen, inom hvilken barnet uppväxer, som utöfvar den första uppfostrande verksamheten till godt eller ondt. Och är barnet af naturen andligen befryndadt med densamma, skall den späda telningen utveckla sig i en jordmån, som för densamma är tjenligast att gifva det goda eller onda en snabb och säker tillväxt, hvilken sedermera icke utan de största svårigheter låter sig hämmas. Men äfven om det uppväxande barnet icke skulle vara andligen beslätadt med sin dåliga omgifning, så acklimatiserar det sig dock lätt nog och blifver, äfven med bästa anlag, ondt och andligen förkrympt. Skulle det likvisst hända att en sådan ädel telning i en ej alltför långt framskriden ålder blefve försatt i en för densamma lämplig jordmån, skulle den dock snart räta upp sig och blifva ett godt träd, då deremot barnet med de dåliga anlagerna, synnerligast om dessa redan hunnit någon större utveckling, äfven under de bästa inflytelser merendels väsentligen bibehåller sin onda art; och det skall blott behövas, att det åter blifver försatt i vissa för dess inneboende dåliga böjelser gynnsamma förhållanden, för att det onda skall komma till fortsatt lif och utveckling. Inflytelserna i ett ömoraliskt hem kunna dock alltid i någon mån motverkas, då barnet kommit till den mognad, att det börjar mottaga intryck äfven utifrån. Det är då företrädesvis skolan, som för detsamma kan blifva af stor och välsignelserik betydelse. Vid den tid, då barnet börjar sin skolgång, har sällan det onda hunnit den tillväxt, att icke ännu sinnet är mottagligt för det goda, när de religiösa sannin-

garne af en kärleksfull lärare inplantas icke blott i förståndet utan i hjertat, så att de blifva barnets verkliga egendom, icke blott för skolan utan för lifvet. Genom skolan är det som staten och kommunerna söka draga försorg om att de unge må danas till redliga och goda medborgare. Och i samma mån som kommunen sörjer för ungdomens sedliga uppfostran, gagnar den såväl staten i sin helhet som äfven och framför allt sig sjelf. Erfarenheten gifver dock sorgligt nog vid handen, att kommunerna ofta försumma att som sig bör vårda sig om det uppväxande släktet genom att underlåta att taga sig an de i hemmen vanvårdade barnen och ställa dessa under förhållanden, som kunde vara egnade att redan från början väcka deras bättre anlag till lif och utveckling. Den kostnad, som de på så sätt undandraga sig, få de emellertid ofta flerdubbelt gälda genom underhåll af fattighus och fångelser. Utan tvifvel skulle ett bättre förhållande inträda, om det icke, såsom nu är fallet, tillkomme en kommun att taga vård om en person, som saknar försörjningsmedel, blott därför att han tillfälligtvis inom densamma är mantals-skrifven, utan i allmänhet den kommun, der en sådan person blifvit född och således väl äfven i de flesta fall uppfostrad, vore förbunden att taga hand om den hjälpbehöfvande. Ja det skulle sannolikt ock visa sig medföra goda följder, om den kommun, inom hvilken brottslingen så att säga ammats, vore pliktig att, då sådan intoges å fängelse, till fängvården erlægga en viss afgift. Man skulle säkerligen i så fall vara i eget intresse angelägen om att allt sådant, som kunde sprida en andlig pestsmitta, såsom krogar o. d., så mycket som möjligt aflägsnades.

Sådan som den unge i hemmet, i skolan och genom beröringen med sin öfriga omgifning blifvit utvecklad, öfverlemnas han åt samhället; och karakteren har redan nu erhållit en grundriktning, som den i de flesta fall under den återstående lifstiden bibehåller. Likvisst är det klart, att viljeriktningen genom de förhållanden, hvori menniskan

sedermera kommer, särskildt under de yngre åren, då sinnet ännu är öppet för nya intryck, i betydlig mån kan modifieras och någon gång helt förändras. Dock förhåller det sig merendels så, att der dåliga anlag finnas och nått en viss tillväxt, der söker sig det onda instinktligt en för dess vidare utveckling passande jordmån. Och en sådan erbjuder sig kanske lättare i nutidens samhällen än i forna tiders. Njutningslystnad och fåfänga äro vår tids svåraste lyten; och de framträda merendels i förening, der icke endera, och då vanligtvis njutningslystnaden, alldeles tager öfverhand. Framför allt är det dryckenskapsbegäret, som sänker människan i den djupaste förnedring och ofta direkt eller indirekt orsakar de brottsliga gerningar, som inom fångelserna straffas¹⁾. Rusdryckerna hafva visserligen egenskapen att förslöa, men detta gäller dock alldeles företrädesvis människans ädlare drifter; de sämre eggas deremot under ruset att med all sin kraft sträfva att komma till utbrott, hvilket i samma mån lättare lyckas som förståndet är omstöknadt och viljans motståndskraft förslappad. De begär, som i det nyktra tillståndet nått och jemt kunnat hållas i tygel, blifva nu otyglade; och äfven om de under ruset icke få tillfälle att komma till utbrott, hafva de dock för en stund vunnit herravälde inom människan, något som icke skall blifva utan betydelse äfven sedan rusets ångor fördunstat. Dertill kommer naturligen alltid, att dryckenskapen icke blott andligen och lekamligen förslöar människan utan äfven framkallar en fattigdomens nöd, som kan blifva en stark frestare till ondt.

Vi hafva framhållit det ofvansagda, emedan vi anse det för ett rätt bedömande af fången och hans brottsliga sinnelag nödvändigt att taga hänsyn till de omständigheter,

¹⁾ Det är genom kongl. fångvårdsstyrelsens circular numera förordnad att fångelsens pastor ärligen skall allemna summarisk redogörelse för hvilka ock huru många brott som begåtts under rusets inflytande samt till hvilka dryckenskap kan anses hafva hufvudsakligen, om ock indirekt, medverkat.

under hvilka han utvecklats samt, så vidt ske kan, äfven lära känna hans nedärfda anlag. Dock vilja vi ej påstå, att anlag och omständigheter hafva varit de enda och ytterst verkande orsakerna, så att brottet skett, så att säga, med en viss naturnödvändighet. Äfven den mest förhärdade brottsling kan icke inför sitt samvete förneka, att det varit honom möjligt icke blott att i ett särskildt fall handla annorlunda utan äfven att till hela sin viljeriktning vara en annan. Medfödda böjelser och yttre omständigheter kunna väl verka eggande men icke bestämmande; detta senare beror på hennes personliga jag, hvars beskaffenhet väl karakteriseras af böjelserna i deras framträdande, men som dock själf är den lefvande makt, hvilken bestämmer tänke- och handlingssättet.

Dock få vi icke glömma, att liksom det gifves kroppsliga sjukdomar, så gifves det äfven själssjukdomar, vare sig permanenta eller af öfvergående natur, hvilka kunna omöjliggöra ett fullt fritt och medvetet handlande. Att en person iföljd af dylika, äfven mera tillfälliga och af sig sjelfva öfvergående själssjukdomar, begår en handling, som under normalt tillstånd vore honom omöjlig, torde, om ock mera sällan, förekomma.

II.

Äfven inom ett mindre cellfängelse erbjuder sig under tidernas lopp tillfälle att komma i beröring med fångar, som gjort sig skyldiga till de olika förseelser, som den världsliga lagen belägger med straff. De vanligaste brottslingarne äro dock sådana, som förgripit sig på annans lif eller egendom, våldsvarkare och tjufvar. De senare utgöra, som känt, det vida öfvervägande flertalet. Och icke underligt. Egendom är ju icke blott något för sjelfva vinningslystnaden frestande utan en lockelse för nästan alla onda begär, emedan besittningen af sådau är medlet för deras tillfredsställande. Det är egendomligt för såväl äldre som

nyare tiders lagstiftning, att förbrytelse mot eganderätten i regeln belagts med vida svårare straff och ansetts mera vanärande än öfriga lika grofva lagöfverträdelser. Utan tvifvel förråda ock dylika brott, åtminstone der de upprepade gånger framträda, en i hög grad förderfvad viljeriktning, som är så mycket mer fruktansvärd som den onda lystnaden ofta icke skyr några medel. Men icke mindre samhällsvådlig är våldsmannen, och de lidelser, som denne låter komma till utbrott, borde anses lika vanärande som den förres, såsom de ock i sjelfva verket ofta medföra större olyckor. Emellertid gäller om dessa som öfriga förbrytare, att sjelfva gerningen icke alltid är en tillförlitlig gradmätare af den inneboende ondskan. Det gifves sådana, som med fullt uppsåt ställt sig som fiender till samhället. Andra åter föranledas af ett verkligt eller konstladt behof att förgripa sig på nästans egendom; och om en del gäller ordspråket: tillfället gör tjuften. Det är ock med afseende på den brottsliga sinnesarten stor skilnad, om ett våld begås med öfverläggning eller i hastigt mod.

Hvarje brottslig gerning beror emellertid alltid på ett inneboende ondt begär af en permanent eller tillfällig styrka, ehuru det begångna brottet visserligen icke alltid i och för sig angifver, i hvilket begär detsamma haft sin yttersta driffjäder. Denna kan t. ex. hos tjuften och våldsvarkaren vid ett visst tillfälle hafva varit alldeles detsamma, antingen girighet, fäfänga, skadelystnad eller njutningsbegär; med andra ord: ögonens begärelse, köttets begärelse eller ett högfärdigt lefverne. Detta begär har emellertid framträdt på ett sådant sätt, att det varit till skada för den borgerliga och sedliga ordningen och därför tvungit samhället att straffande gripa in i den brottsliges lifsutveckling. Straffet är framför allt att anse som ett uttryck för samhällets sträfvan att bevara sig sjelf, sina lagars och sina institutioners helgd. Samhället måste begagna straffet som ett nödvärn och vill äfven genom detsamma, om möjligt, upprätta den felande och göra honom till en laglydig

medborgare. Det vill göra brottslingen oskadlig och måste därför beröfva honom friheten, sålänge det är fara för att denna skall misbrukas till våda för detsamma. Straffet bör anses hafva uppnått sitt ändamål, när den brottsliges sinnesriktning blifvit förändrad derhän, att han icke längre gifver berättigad anledning till fruktan. Men i så fall borde ju, torde man invända, för samma brott ej alltid behöfva krävas lika lång strafftid. Det är emellertid lika (och kanske ännu mera) svårt att med bestämdhet afgöra, när en viljeförändring till det bättre verkligen inträdt, som att afkunna en dom i full öfverensstämmelse med sjelfva brottsligheten. Man kan härvid merendels endast komma till en viss grad af sannolikhet; och då straffet i viss mån äfven bör vara afsedt att verka afskräckande, torde ett minimum af strafftid alltid böra i hvarje fall fastställas. Oss tyckes det mål, som straffet åsyftar, bäst kunna vinnas, om domstolen endast hade att för den anklagade afkunna sitt skyldig eller icke skyldig, i förra fallet möjligen med angifvande af strafftidens maximum, men deremot hade att för vederbörande myndigheter tillkännagifva ett minimum af strafftid, alltid dock i likartade fall med någorlunda samma proportion. I så fall blefve det ock möjligt att taga någon hänsyn till straffets verkan på den brottslige.

Vi vilja i sammanhang härmed framhålla, att strafftiden understundom synes oss vara för lång. Vi hålla före att den borde i vissa fall förkortas, men sättet för dess aftjenande skärpas¹⁾. Den filantropi, som nu är utmärkande för vårt fängelseväsende motverkar säkert i många fall det afsedda syftemålet. Fängelsestraffet verkar nämligen på en del mera slöa personer, som icke i någon högre grad känna saknad af friheten, ingalunda afskräckande²⁾. Men det

¹⁾ Nog synes det t. ex. ändamålslost att, såsom här för någon tid sedan skedde, hålla ett orkeslost fattighjon 2 år i fängelse för stöld af matvaror till 10 öres värde på grund af åtal föranledt af kommun, som på så sätt sökte befrias någon tid från att underhålla hjonet.

²⁾ Det har händt, att personer stulit endast för att få husrum

gifves ett ej ringa antal fångar, för hvilka fängelsestraffet endast derigenom kan blifva ett korrektiv. Å andra sidan verkar ett alltför långvarigt cellstraff på mången kroppsligen, och ännu mer andligen, förslappande och förslöande. Och dock anse vi, att cellfängelset måste obetingadt föredragas framför gemensamhetsfängelset med dess merendels förskämda andliga lifsluft.

En särskild straffbestämmelse, hvarigenom samhället sökt skydda sig, är för vissa brott förlusten af medborgerligt förtroende under längre eller kortare tid. Denna straffbestämmelse är dock helt visst egnad icke att förebygga utan snarare att framkalla brottslighet. Obeförlig är den ock, der fångens sinnelag verkligen blifvit förändrad till det bättre; och den kan der, om den medför några följder, endast medföra skadliga sådana för såväl den straffade som samhället. Liksom vi anse, att vederbörande myndigheter skulle hafva rättighet att modifiera strafftiden, och hvarföre icke äfven i någon mån sättet för dess aftjenande, så hålla vi ock före, att det borde bero på dessa myndigheters ompröfning, om en fånge vid frigifningen skulle komma i åtnjutande af fulla medborgerliga rättigheter, allt under förutsättning af att en dylik straffbestämmelse skulle anses nödvändig.

Emellertid hafva vi att taga förhållandena sådana de faktiskt äro och söka vist begagna dem för att med verksamheten inom fängelset uppnå det bästa möjliga resultat för fången och derigenom äfven för samhället.

III.

Den gemensamma uppgiften för alla, som tjenstgöra inom fängelset, är att verka för fångens moraliska förbätt-

och mat i fängelset. För någon tid sedan satt å detta fängelse en quinna, förut icke obekant med fängelselifvet, som stulit och vid egen anmälan derom uppgaf, att det skett för att hon skulle kunna erhålla husrum och vård vid stundande barnförlösning.

ring, en uppgift, som först och främst måste fyllas derigenom att enhver genom pligttröhet och kärleksfullt allvar blifver en verklig god föresyn för fången. Med afseende på den lägre betjeningen torde det vara nog, ifall den, om ock på ett mera maskinmässigt sätt, noggrant uppfyller sina bestämda åligganden. Af direktören och framför allt af pastorn fordra vi deremot äfven en mera direkt inverkan på brottslingen. De hafva i detta fall att handla, den förre mera som en representant för det borgerliga och den senare för det kyrkliga samfundet. Der det finnes en direktör, som varmt nitälskar för brottslingens sedliga förbättring, kan äfven af denne mycket godt uträttas och en helsosam samverkan ega rum mellan direktör och pastor. Den senare är det dock, som både kan och bör lära känna fången närmast och äfven mest är istånd att andligen upprätta honom. Det är ock om dennes gerning inom fängelset, som vi nu gå att särskildt yttra några ord. Hans uppgift hafva vi redan antydt, och om den samma har för öfrigt mycket blifvit både ordadt och skrifvet. Vi vilja här endast yttra ett och annat, grundadt på vår egen erfarenhet, rörande sjelfva tillvägagångssättet för det afsedda syftmålet ernående.

Det första pastorn har att göra är att lära känna fången, på det han hos denne må kunna förmedla en rätt sjelfkänedom. I de flesta fall träder pastorn i förhållande till honom under ransakningstiden, och han står då merendels framför en okänd. Någon kunskap om fången bör dock själasörjaren söka förskaffa sig, innan han träder intill honom. Han bör åtminstone känna, för hvilket brott han anklagas, huruvida han vid förberedande förhör erkänt sig skyldig eller icke, om han är misstänkt äfven för andra förseelser o. s. v. En sådan känedom är icke utan sin betydelse. Ofta känner den till fängelset nykomne en förfärlig oro och en sorg, som gränsar till förtviflan. Att nu låta den, som redan bekänt, ännu engång utförligt redogöra för sina brottsliga handlingar inför

pastorn, hvilken, enligt hvad fångens känsla säger honom, måste anse förseelsen så mycket svårare, som han uppfattar den icke blott som en synd mot människor utan framför allt såsom en svår synd mot Gud, skulle göra smärtan större utan att det derigenom mera blefve en sorg efter Guds sinne. När deremot fången af prestens tal finner, att förseelsen är känd, och dock mötes af medlidande kärlek, skall det blifva för hjertat lättare att helt öppna sig. Det gäller i allmänhet, att när pastorn icke med sina frågor tvingar sig på fången skall denne lättare drivas att tvinga sig med sin sorg och sin nöd på honom. Hvad som bör talas till ett sådant sorgset, om också ännu icke rätt botfärdigt sinne, derom skall själasörjarens eget hjerta vid hvarje särskildt tillfälle undervisa honom. Vid ett sådant första samtal bör i regeln ej någon inskrifning i kyrkoboken ega rum. Skälet härtill torde ej behöfva angifvas. Gäller frågan åter ransakningsfånge, som antingen helt och hållet eller delvis förnekar den eller de förseelser, hvarför han anklagas, torde intet hindra, att de behöfliga uppgifterna redan vid första samtalet införas och att han utfrågas om sitt föregående lif, sitt hem och sina föräldrar, sin skolgång och confirmation m. m., utan att dock pastorn på något sätt bör förfara strängt inquisitoriskt. Besitter själasörjaren den rätta herdevisheten, skall han äfven, utan att det synes afsigtligt, förmå ställa sina frågor så, att de anslå en eller annan ännu känslig sträng i fångens hjerta. Något hinder bör i sådant fall ej heller förefinnas för pastorn att nämna om de anklagelser, som mot fången göras. Men han bör i allmänhet taga sig tillvara för att redan vid första samtalet söka framtinga en bekännelse. Följden deraf skulle nämligen i de flesta fall blifva antingen en enkel förnekelse eller en väfnad af lögner, hvarigenom själasörjarens vidare arbete för att framkalla en bekännelse skulle kunna försvåras. Det är nemligen så med människan, att hon med mera svårighet vidgår sitt fel, då hon engång förnekat detsamma.

Såsom i allmänhet fången redan vid första samtalet bör erhålla någon religiös skrift, som innehåller ett ord egnadt särskildt för hans närvarande själstillstånd, så bör detta framför allt vara fallet med afseende på sådana ransakningsfångar, som hårdnackadt vägra att aflägga bekännelse. Sådana böra till en början lemnas utan tillfälle till annan sysselsättning än läsning af lämpliga religiösa skrifter. Om ock fången i det fria tillståndet skytt att komma i beröring med Guds ord, skall dock sjelfva sträfvet att döda tiden nu förmå honom dertill, och något ord kan ju då träffa hjertat och helsosamt inverka på det samma. Efter någon kortare tid bör dock pastorn söka mera personligt inverka på fången. Härvid torde han till en början böra gå så till väga, att hans ord icke synas särskildt och företrädesvis afse just *denne* fånge. Beredvilligt skall i de flesta fall ransakningsfånge begagna sig af pastorns inbjudning att deltaga i eller åtminstone vara åhörare af de religiösa samtal, som i pastorns expeditjonsrum tidtals hållas med flere fångar genensamt. Härvid kan då pastorn hoppas att verka på hans sinne med desto större framgång, som fången just därför att han ej känner sig vara särskildt föremål för något försök till inverkan, mindre forskansar sig mot det gudomliga ordets anfall på hans hjerta och således lättare blottar sig för det helsosamma stygnet. Det är klart, att prestens ord, för att syftemålet må nås, icke blott må vara undervisande utan framför allt väckande; de måste vara genommandade af en värma, som är egnad att smälta iskorpan kring det frusna och hårda hjertat. Äfven om resultatet häraf skulle blifva lyckligt, torde det dock nästan alltid behövas ett ord stäldt särskildt till den anklagade, och detta naturligtvis under enskildt samtal. Härvid är af stor vikt att begagna den rätta tidpunkten och det rätta sättet. Rätta tidpunkten är den, då ett mer eller mindre kämbart behof att bigta i fångens hjerta förefinnes. Det gäller då för presten att med all varsamhet och försigtighet bispringa den ångestfulle, att han må kunna,

så att säga, föda fram bekännelsen hel och fullkommen. Det sjuka hjertats födslosmärter äro ofta förskräckligt svåra. Bekännelsebehovet tränger på, men den naturliga sjelfviskheten, som vill undgå straffet, och blygseln, som fruktar skammen, träda dervid hindrande i vägen. Tålmod, lugn och kärleksfull takt behövas, för att icke bigten må dö under den andliga födslovåndan. Framför allt är att ihågkomma, att man åt den kärlek, som ej letar efter hjertats hemligheter, helst förtror sig. Emellertid händer det, åtminstone har det händt under författarens verksamhet, att man väl lyckas frambringa en sannfärdig bekännelse af sjelfva den brottsliga gerningen men ej med afseende på de omständigheter, under hvilka den begåtts. Dessa framhållas då vanligtvis mindre försvärande än de i sjelfva verket varit. Oftast skall man dock utan någon större skarpsinnighet lätt nog inse bigtens svagheter; och med förstånd och kärlek skall det i de flesta fall, så snart isen blott är bruten, lyckas att förmå fången att sjelf korrigera och komplettera sin bekännelse¹⁾.

Sedan en fullständig bekännelse blifvit af fången aflagd, kan presten börja en i djupare mening själavärdande verksamhet, för hvilken den nu nämnda mera varit förberedande. Genom bigten har syndarens hjerta öppnat sig för själasörjaren, och det blir nu dennes närmaste uppgift att allt

¹⁾ Vid ransakningsförhandlingarne, der dessa försiggå å fängelset, är visserligen ock tillfälle för pastorn att med afseende på fången göra iakttagelser. Dock har erfarenheten gjort mig tveksam, huruvida det är klokt att, der fånge icke redan bigtat, vid ransakningen närvara. I *ett* fall åtminstone alstrades deraf en bitterhet hos fången, som bidrog till att jag icke sedermera, ehuru jag förut tyckte mig hafva godt hopp derom, lyckades framkalla någon bekännelse. I de fall åter, der fången är beredd att bekänna, tror jag det vara godt, om hans blick under ransakningen kan möta själasörjarens. Detta bidrager dels att styrka fången, som med blygsel och räddhåga träder inför en samling af åhörare, vittnen och domare, dels att förmå honom att hålla sig till sanningen, då han vet att det fins derinne en vän, inför hvilken han bigtat allt och som med smärta skulle se, att han framställde förhållandena i en falsk dager.

grundligare lära känna detsamma och dess historia. Fångens hela lifsutveckling, hans nedärfda böjelser, de impulser till godt och ondt, som kommit utifrån, bör presten söka klargöra för sig. Jag må icke tro mig känna den syndiga viljans grundriktning, då jag funnit hvilket begär som närmast framkallat den brottsliga handlingen. Jag måste gå längre tillbaka och efterforska, hvilken ond böjelse som till en början varit den förherskande och ammat öfriga för att använda dem i sin tjänst; och jag skall då ofta finna, att ett visst begär, som till en början varit det starkaste, sedermera kommit att underordnas ett annat, hvilket af detsamma blifvit väckt till verksam utveckling i arbetet för dess tilfredsställande.

Att känna fångens själslif och dess utvecklingshistoria är som sagdt ett nödvändigt vilkor för en välsignelserik följd af prestens själavårdande verksamhet. Meningen är naturligtvis icke den, att denna kännedom skall vara en afslutad, innan en dylik verksamhet rätt kan börja; tvärtom är det just under denna verksamhet som hjertats fördolda djup alltmer öppna sig; jag vill endast framhålla, att blott med stöd af en sådan fortskridande kännedom kan själasörjarens arbete blifva verkligen fruktbringande. Detta måste nu först och främst gå ut på att lära fången känna sig sjelf. Presten har att öppna fångens öga för hans inre förderf och låta ordets ljus stråla in i hjertats mörka vrår och belysa desamma samt förmå fången att i detta ljus under själasörjarens ledning anställa en allvarlig sjelfpröfning. Härvid bör predikanten ej blott använda lagens straffande ord utan äfven redan nu låta evangelium ljuda till syndaren, ehuru visserligen under detta första stadium äfven det evangeliska ordet i viss mån blifver ett dömande och straffande ord. Känslan af synden blifver nämligen mera smärtsam i samma mån som menniskan besinnar Guds godhet, bevisad genom nådens kärleksfulla dragningar under hennes föregående lif. Har så syndaren med djup sorg och smärta blickat in i själens mörka djup

och förnummit i det vaknade samvetet Guds dom, så är det själasörjarens kära uppgift att frambära rätt innerligt evangeliet om försoning och förlåtelse, på det att der synden öfverflödar nåden må kännas öfverflöda ännu mer.

Derefter vidtager prestens arbete att alltmer omskapa fångens hjerta genom att medelst Guds ord tillföra det i allt rikare mått det eviga lifvets krafter, på det att den gamla människan må förkväfvast och dödas och en ny människa uppstå. De medel, som fångpredikanten för ernående af detta syftemål har till sitt förfogande, äro: berodande af god och för hvar och en lämplig läsning, predikan och undervisning samt enskilda samtal.

Utom de böcker, som skola finnas i hvarje cell, eger som bekant hvarje fångelse ett särskildt, mer eller mindre rikhaltigt, bibliothek, företrädesvis innehållande religiös litteratur men äfven historiska och populärt naturvetenskapliga arbeten samt egentliga folkskrifter m. m. Att välja hvad som för hvarje särskild fånge kan vara ändamålsenligast, derpå ligger stor vikt, och mest naturligtvis under den tid, då det andliga lifvets jäsningsprocess försiggår. För den ene behöfs t. ex. ett straffande ord, för den andre ett tröstande och hugsvalande, för den tredje ett undervisande o. s. v. I allmänhet har jag börjat med att utlemna mindre s. k. traktater. Äfven om fången är ovan vid läsning och har liksom en fruktan för att komma i beröring med Guds ord, genomläser han dock den lilla boken, kanske just därför, att den blott innehåller några få sidor. Innehållet i sådana små ströskrifter kräfver vanligtvis icke heller någon större tankeanstängning för att kunna fattas, och de äro på samma gång ofta egnade att verka väckande och i viss mån äfven undervisande. Skrifter af större omfång, som i thy fall närma sig dessa, äro pastor Funckes arbeten, hvilka jag funnit synnerligen lämpliga, då det gällt att hos någon mera begåfvad väcka intresset för kristendomens sanningar. När den andliga mognaden blifvit något större, hafva Luther, Arndt och Scriver m. fl. af mera gedigen art

blifvit fången kära vänner. Och mer än en har bedt att få behålla ett dylikt arbete hos sig under hela fängelsetiden för att läsa det om och omigen. Det är naturligt, att äfven andra skrifter än rent religiösa böra då och då åt fången utlånas. Han må gerna erhålla allt, som kan verka förädlande och bildande och dymedelst bidraga till hans sedliga omdaning. Pastorn bör, så vidt ske kan, alltid, antingen vid sina cellbesök eller när en bok återlemnas, kontrollera om ock huru fången läser sina böcker samt för honom klargöra sådant, som förefaller dunkelt. Detta bidrager att väcka fångens intresse, på samma gång som härigenom för pastorn gifvas anknytningspunkter för det enskilda samtalet. Sådana fångar, som icke känna de viktigaste af de kristliga grundsanningarne, torde det vara nödvändigt att gifva åtminstone Luthers lilla katekes till öfverläsning. I allmänhet har jag brukat att vid slutet af de religiösa samtal, som med flere på samma gång hållas i expeditjonsrummet, gifva tillkänna till hvilken del af katekesen nästa samtal kommer att ansluta sig, på det att fången må hafva tillfälle att på förhand göra sig dermed förtrogen, ett tillfälle, som, der sådana samtal omfattas med något intresse, sällan försummas. Det gäller dock äfven här att icke uteslutande, eller ens företrädesvis, söka meddela en viss fond af vetande; hufvudsyftemålet bör vara att inverka på viljan genom att tillämpa ordet på åhörarnes hjertan. För en del fångar är det särdeles behöfligt, att den text, öfver hvilken följande söndag skall predikas, genomgås och enkelt förklaras, hvarigenom frukten af sjelfva predikan kan blifva så mycket större.

Om predikan har det ofta blifvit sagdt, att den icke bör vara annorlunda för fångar än för andra syndare; och det ligger häri nog på sitt sätt en sanning. Men predikan i fängelset måste dock få en särskild karakter redan till följd deraf, att det här finnes en särskild nöd, som behöfver hjälp, och särskilda behof, som kräfva att fyllas. Då jag predikar i den fria församlingen, måste också predikan få

en mera allmän karakter, just därför att församlingen merendels är större och dess särskilda medlemmar och dessas behof icke äro mig så kända som fängelseförsamlingens kunna och böra vara det. Om jag i fängelset skulle använda alldeles samma predikan, som jag hållit i den fria församlingen, skulle jag i de flesta fall hafva en känsla af att jag icke rätt delade sanningens ord. Lämpligast är utan tvifvel, der så ske kan, det fria talet. Predikan på ett cellfängelse bör af lätt insedda skäl vara kort, liksom också icke hela den gudstjenstliga ritualen dervid bör förekomma. Vid det fängelse, der förf. tjenstgör, försiggår Gudstjensten på så sätt, att sedan ett par psalmverser afsjungits, läses syndabekännelsen och derefter dagens text samt, sedan predikan hållits, bönen „Lofvad vare Gud“ eller någon annan för dagen lämpad kyrkobön, Fader vår och välsignelsen, hvarpå det hela avslutas med en kortare psalm.

Vid de enskilda samtalen bör presten först och främst söka lära känna frukterna af det lästa och predikade ordet samt af de gemensamma religiösa samtalen. Der fången eger fullt förtroende för presten, kunna de enskilda samtalen blifva till stor välsignelse. Själasörjaren är då i tillfälle att meddela upplysningar och undanrödja villfarelser samt blifver genom en allt noggrannare kännedom om fångens själstillstånd alltmer skickliggjord att åt honom rätt dela sanningens ord.

IV.

Om det lyckas själasörjaren att öppna fångens hjerta för det goda och förändra viljeriktningen derhän, att fången verkligen fattar en allvarlig föresats att med Guds hjälp öfvergifva synden, så är visserligen förutsättningen gifven för att fången skall kunna blifva en god och laglydig medborgare; men i många, för att icke säga de flesta, fall torde det dock vara tvifvelaktigt, huruvida fången, då han

blifver fri, skall förverkliga sitt goda uppsåt. Det inträder nu andra förhållanden. I fängelset bidrog sjelfva straffet att hålla begären i tygel, och det fans der icke någon lockelse, som kunde gifva näring åt dem, under det att allt gjordes för att väcka de goda anlagen till lif. Dessa anlag kunde emellertid således icke i fängelset utvecklas under kampen mot frestelser; fången hade inga svårare prof att bestå. Jag gaf honom, eller sökte åtminstone gifva honom, en andlig vapenrustning, och jag sade honom, huru han med denna skulle kunna kämpa till seger; men i sjelfva kampen erhöll han ingen öfning. Det går honom därför ofta, såsom det skulle gå en person, som af en god simmare undervisades om huru han skulle kunna hålla sig uppe i vattnet; om det gälde att använda konsten, sjönke han i de flesta fall ändå. Endast i det fall, att man finner fångens af naturen goda anlag vara öfvervägande och endast till följd af yttre ogynsamma omständigheter hafva kommit att duka under för de sämre, kan man hafva ett välgrundadt hopp om att han för framtiden skall lefva oförvitligt, synnerligast om han till en början icke blifver utsatt för allt för svåra frestelser. Med afseende på sådana, hvilkas onda böjelser äro ett slägtarf, som de under många år utvecklats, bör man visserligen icke alltför mycket misströsta, men man bör å andra sidan icke heller synnerligen förundra sig, om de åter skulle falla. En telning, som länge vuxit snedt, kan jag möjligen genom band och stöd få att intaga en rät ställning, och om bandet och stödet efter någon tid borttagas, kan det ock hända, att den till en början bibehåller densamma, men så småningom sträfvar den dock merendels att återfå sin ursprungliga riktning. Skall prestens gerning hafva de åsyftade följderna, måste fången vid frigifningen sättas i förhållanden; som fortfarande befordra det godas tillväxt och det ondas undertryckande. I allmänhet är i detta afseende af vigt, att fången icke vid frigifningen åter försättes i sina forna förhållanden, i de omgifningar, i hvilka hans onda böjelser närts och ammat;

något som vi anse böra uppmärksammas särskildt af våra skyddsföreningar.

Predikanten må emellertid aldrig uppgifva hoppet om en fallen broders räddning, aldrig misströsta om framgången af sitt arbete utan erinra sig att det är Gud, som växten gifver, och tro att hvad kärleken sätt förr eller senare skall spira upp till välsignelse.

L. NILSSON,
fångpredikant.

Barwick Backer.

Barwick Backer vil være Tidsskriftets læsere bekendt blandt andet fra beretningen om forhandlingerne på Stockholmer kongressen, hvor han var deltager, ligesom han havde været det ved kongressen i London. Han var iblandt dem, som i England fremkaldte bevægelsen for *industrial schools* og *reformatories*. Selv stiftede han en reform-skole i Hardwicke Court. Denne er anset for at være en af de bedst indrettede af den slags. Ved hans død i december 1886 skrev Tallack om ham i Times, at siden Howards død havde ingen mere ihærdigt end han arbejdet for at finde de bedste midler til at forebygge forbrydelser. Han skildrer ham som en fremragende omsigtsfuld og praktisk mand med en rig erfaring på filantropiens område. Hans meninger og udtalelser tillagdes betydning også i udlandet, således i skrifter både af Wines og Holzendorf. Denne sidste har også for udlandets vedkommende sluttet sig til en opfordring i England om at rejse ham et mindesmærke i katedralen i Gloucester.
